

Konstnärernas Riksorganisation.

Slutsatser från Konstnärernas Riksorganisations partienkät 2022

Rapport av Jon Brunberg, 2022-10-13

Rapport

Konstnärernas Riksorganisation
Hornsgatan 103, plan 9
SE-11728 Stockholm
www.kro.se

Inledning

Konstnärernas Riksorganisation är Sveriges största intresseorganisation för bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare med över 3400 medlemmar.

Inför riksdagsvalet 2022 tog vi fram en kampanj där vi lyfte en rad förslag till åtgärder för att förbättra villkoren för dessa bild- och formkonstnärer. Kampanjen lanserades på webbplatsen val2022.kro.se och i våra andra kanaler från maj-september 2022. Som en del av kampanjen skickade vi ut en enkät med 22 frågor till riksdagspartierna för att ta reda på hur de förhåller sig i frågor som är viktiga för bild- och formkonstnärerna. Den här rapporten presenterar resultatet och lyfter fram några tendenser, svar och förslag från partierna som vi vill uppmärksamma särskilt.

Svaren från riksdagspartierna hämtades in mellan den 28 april och den 25 maj 2022. Vi särskilt tacka riksdagens kulturpolitiska talespersoner som hjälpt oss att ta fram svaren. De är: Kristina Axén Olin (Moderaterna), Bo Broman (Sverigedemokraterna), Catarina Deremar (Centerpartiet), Amanda Lind (Miljöpartiet), Christer Nylander (Liberalerna), Lawen Redar (Socialdemokraterna), Vasiliki Tsouplaki (Vänsterpartiet) och Roland Utbult (Kristdemokraterna). I denna rapport använder vi genomgående partiernas korta beteckningar: M, SD, C, MP, L, S, V och KD.

Alla frågor har haft tre svarsalternativ: **Ja, Kanske, Nej**. ”Kanske” skall i enkäten ses som synonymt med ”vet ej” eller dylika svar där respondenten varken velat avge ett tydligt ja eller nej. Det har funnits möjlighet att motivera svaren i fri text och merparten av partierna har utnyttjat den möjligheten vilket ger goda insikter i partiernas positioner i frågorna. Ett foljebrev har skickats ut tillsammans med enkäten som återges i slutet av texten. Alla svar inklusive kommentarer kan laddas ned från vår hemsida: kro.se/rapporter/kro-partienkat-2022/. Enkätens svar har också utgjort grunden för [vår konstpolitiska valkompass](#) där besökarna kan jämföra sina åsikter med partiernas.

En partienkät ger förvisso inte alla svar på vad riksdagspartierna vill göra när det gäller konstnärs- och kulturpolitiken men den kan ge oss, våra medlemmar och en konst- och kulturintresserad allmänhet en översiktlig bild av partiernas hållning i viktiga frågor och samtidigt uppmärksamma riksdagspartierna på de särskilda utmaningar som våra medlemmar står inför.

Sammanfattning

Tendenser

Vi kan konstatera att enigheten om att bevara grunderna i den svenska kulturpolitiken är stark bland riksdagspartierna. Alla partier är eniga om att samhället skall tillhandahålla medborgarna kulturverksamhet av hög kvalitet, och att svensk kulturpolitik ska följa principen om att politiker beslutar om målen och anslagen men inte över det konstnärliga innehållet (det som kallas principen om armlängds avstånd).

Flera partier, som MP, L, M och SD, väcker i sina kommentarer frågan om att tillsätta en ny övergripande statlig kulturpolitisk utredning. Detta föranleder oss att tro att frågan kommer att aktualiseras under kommande mandatperiod, och särskilt om det blir en högerregering.

Frågan om förbättrade villkor för konstnärer splittrar blocken. Högersidan med moderaterna i spetsen återkommer i kommentarerna till att de vill se en kulturpolitik där fler kulturarbetare kan "försörja sig själva" och lyfter skatte- och företagarpolitik. Partierna till vänster och i mitten betonar gärna vikten av att förbättra konstnärers villkor men har trots detta svårt att komma med utfästelser om ökade anslag för att säkerställa sådana förbättringar, som till exempel när det gäller förstärkningar av finansieringen av MU-avtalet.

Även frågor som rör den offentliga konstens roll i samhället och politikområdet gestaltad livsmiljö är frågor som delar partierna, även inom de traditionella höger-vänsterblocken. Vi konstaterar med särskilt intresse att sju av åtta partier håller dörren öppen för att staten ska utarbeta ett ramavtal för konstnärliga gestaltungsuppdrag med oss.

När det gäller frågor om upphovsrätten finns det en samstämmighet bland partierna om att upphovsrätten skall stärkas även om flera partier uttrycker sig i försiktiga ordalag och hänvisar till regeringens proposition om DSM. De är också mer tveksamma till våra konkreta förslag, till exempel om en tvistelösningsmekanism. Även när det gäller socialförsäkringsfrågorna hänvisar partierna i stor grad till den pågående utredningarna om sjukpenninggrundande inkomst. Få av partierna är uttalat negativa till våra frågor och förslag inom dessa områden men kommer inte heller med några utfästelser.

Näringspolitiska åtgärder som en enhetlig kulturmoms på 6%, möjligheten för företag att dra av kostnader för inköp av konst och vikten av innovationssatsningar för enskilda firmor tycks framför allt tilltala partierna i mitten, som C, L och MP.

Svarsfördelning

Om vi tittar på fördelningen av partiernas svar så kan vi konstatera att det framför allt är mittenparterna som svarat **Ja** på våra frågor och som därmed får höga poäng när vi räknar samman svaren.

I snitt per parti har vi fått 9,62 **Ja**-svar, 8,75 **Kanske** och bara 3,75 **Nej**. Det kan tolkas som att partierna i stort är mer positiva eller avvaktande till våra förslag än negativa.

Partierna i mitten (MP, L och C) har flest **Ja**-svar. Överlägset flest **Ja** har MP (17 **Ja**) följt av L (11 **Ja**) och C (10 **Ja**). Flest **Nej** hittar vi hos SD (10 **Nej**) följt av M (6 **Nej**) och KD (5 **Nej**). L har inte svarat **Nej** på någon fråga men har svarat **Kanske** på hälften av frågorna.

Om **Ja** ger 2 poäng, **Kanske** 1 poäng och **Nej** 0 poäng så får vi följande lista över poängfördelningen (p=poäng):

Miljöpartiet, 39 p
Liberalerna, 33 p
Centerpartiet, 30 p
Vänsterpartiet, 29 p
Socialdemokraterna, 26 p
Moderaterna, 25 p
Kristdemokraterna, 24 p
Sverigedemokraterna, 18 p

Partiernas förslag

I kommentarerna till frågorna har partierna fått möjlighet att motivera sina svar, men har också passat på att föra fram sina förslag och åsikter i olika frågor. Vi lyfter här fram några av förslagen från enkätens fritextsvar. De återkommer också i den mer grundläggande genomgången av svaren till alla frågor och är där markerade med rosa bakgrund.

Om armlängds avstånd och den konstnärliga frihetens begränsningar inom flernivåstyret: MP vill inrätta en nationell stödfunktion för kommuner och regioner och se över lagstiftningen. Och vill dessutom se över en stor genomgripande utredning som även ska se över målen för kulturpolitiken. L vill att fler institutioner ska bli stiftelser.

Angående förbättringar för bild- och formområdet i kultursamverkansmodellen: C föreslår en nationell kulturplan inom vilken eventuellt riktade budgetsatsningar kan göras.

Angående MU-avtalet och den bristfälliga tillämpningen av det: V tycker att alla arrangörer som får statliga bidrag skall tvingas tillämpa MU-avtalet. MP vill förbättra efterlevnaden av avtalet. SD anser att avtalet även bör gälla för kommuner och regioner och att det är upp till SKR (Sveriges Regioner och Kommuner) att ta fram ett sådant avtal.

Trots denna enighet om vikten av att MU-avtalet tillämpas så anser bara V, MP och SD att det ska anslås mer pengar till utställningsarrangörer som finansieras med statliga medel för att de ska kunna betala konstnärer skäliga ersättningar vid utställningsuppdrag.

Gestaltad livsmiljö: MP vill utveckla politiken för gestaltad livsmiljö med regionala noder, öka kunskap och samverkan samt anslå ytterligare medel till Statens konstråd så att fler statliga byggprojekt kan arbeta enligt enprocentsregeln och konsten komma in tidigt i planeringsprocesserna.

Enprocentsregeln: SD vill att medborgare får en ökad bestämmanderätt över konstnärlig utsmyckning i offentliga miljöer, och att enprocentsmålet därför kan behövas ses över.

Om ett ramavtal för offentliga gestaltningar: V tycker det är viktigt att konstnärernas position stärks men vill se en utredning för att kunna ta ställning till ett statligt ramavtal. S vill återkomma till frågan men ser att en branschpraxis kan utvecklas. Både MP och C verkar öppna för att se över ett förslag till ramavtal. M skriver att de vill se över regler som inte är anpassade till att många konstnärer är småföretag, och att ramavtal kan vara en väg att gå i detta arbete.

A-kassan: C vill att företagare ska ha samma rätt till trygghetssystemen som anställda har och KD vill ha en allmän och obligatorisk a-kassa. Flera partier hänvisar till de undantagsregler som infördes under pandemin. M skriver att det vid exceptionella omständigheter, som under pandemin, kan "finnas skäl att göra undantag för att underlätta för företagare att överbrygga tillfälliga problem". MP går längst och skriver att de som ett minimum vill permanenta de tillfälliga regler som genomfördes under pandemin när det gäller möjligheten för konstnärer att lägga sin firma vilande och ändå få rätt till A-kassa.

Genomgång av enkätsvaren

Fråga 1-3: Värdegrundsfrågor inom kulturpolitiken

Värdegrundsfrågorna handlar om hur politiken ser på de grundlagsstadgade rättigheter och skyldigheter som berör kulturlivet, som att grundlagen slår fast att den enskildes kulturella välfärd ska vara ett av tre grundläggande mål för den offentliga verksamheten.

De politiska partierna är alla helt överens om **att samhället skall tillhandahålla medborgarna kulturverksamhet av hög kvalitet**. Alla svarar **Ja** på den frågan, men motiverar sina svar på olika sätt. Både V och S betonar vikten av ett kulturliv för alla människor. Även MP, C och SD är inne på samma linje. MP skriver att "kultur, kreativitet och skapande är en grundläggande del av att vara människa", och betonar att vi måste stärka ansträngningarna att minska "kulturklyftorna". L är mer specifika i vad medborgarna bör ha tillträde till och KD lyfter barnperspektivet. M fokuserar mer på frågor som rör offentligt stöd, skatter och företagande.

Alla partier svarar också **Ja** på frågan **om svensk kulturpolitik ska följa principen om att politiker beslutar om målen och anslagen men inte över det konstnärliga innehållet (det som vanligen kallas principen om armlängds avstånd)**. Här lyfter framför allt MP och L egna politiska förslag. MP vill inrätta en nationell stödfunktion för kommuner och regioner och se över lagstiftningen. Och vill dessutom se över en stor genomgripande utredning som även ska se över målen för kulturpolitiken. L vill att fler institutioner ska bli stiftelser. S lyfter historien bakom armlängds avstånd och SD skriver att Myn-digheten för kulturanalys utredning "Så fri är konsten" visar att regeringen har misslyckats.

När det gäller frågan om **huruvida de kulturpolitiska målen bör förtydligas med att kulturpolitiken ska bidra till skäliga ekonomiska och sociala villkor för konstnärer** går däremot partiernas åsikter isär. Även om de flesta partier tycks eniga om att det är viktigt att konstnärer och kulturarbetares villkor är starka så är det bara MP och M som svarar **Ja** på frågan (övriga svarar **Kanske**). MP skriver att "Det är rimligt att konstnärers villkor får ta plats även i målsättningarna då det är en grundläggande förutsättning för ett fritt och starkt kulturliv." M skriver att "Moderaterna vill se en kulturpolitik där fler kulturarbetare kan försörja sig själva".

Fråga 4-5: Övergripande konstpolitiska frågor

På frågan **om staten ska utreda bild- och form-konstområdet och utforma en ny nationell strategi för att stärka bild- och formsektorn** så svarar MP, M och SD **Ja**, KD svarar **Nej** och övriga **Kanske**. S hänvisar här till den handlingsplan som togs fram 2016 och menar att den bör "få mer tid att verka" men skriver också att de "vill hitta vägar för att stärka bild och formsektorn". V menar att de inte skulle vara kritiska till ett sådant förslag. MP skriver att "mer behöver göras och en ny nationell strategi kan vara ett rimligt nästa steg". C verkar efterlysa åtgärder för återstart av kulturen efter pandemin (hur detta relaterar till regeringens Återstartsutredning nämns inte), medan L går längre och menar att "det bör genomföras en ny kulturpolitisk utredning" som bland annat bör titta på detta. M lyfter frågor om upphovsrätt, företagande och skattepolitik som centrala för att uppnå ett minskat beroende av statliga bidrag. SD vill se ett omtag för att stärka konstnärspolitiken och en bredare finansiering av samtidskonst. Frågan om en ny kulturpolitisk utredning är något som återkommer i svaren från MP, M, SD och L.

Fråga 5 handlar om Kultursamverkansmodellen. Vi frågade om det bör göras särskilda statliga budgetsatsningar inom modellen för bild- och formområdet för att kompensera för att bara 1% av de statliga och regionala bidragen som fördelas till regionerna går till professionell bild- och formverksamhet. Här är partierna mer avvisande. M och SD svarar **Nej**, medan övriga svarar **Kanske**. V vill öka de statliga anslagen till Kultursamverkansmodellen. MP menar att det är prioriterat för verksamhetsbidragen inom samverkansmodellen sedan 2021 att ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional regional struktur. C vill att regionerna får ett större inflytande och föreslår också en nationell kulturplan inom vilken eventuellt riktade budgetsatsningar kan göras. M, som svarade **Nej** på frågan, vill se en översyn och reformering av modellen.

Fråga 6-7: Utställningar och MU-avtalet

Det är en mycket viktig fråga för oss att avtalet för medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) ska tillämpas av alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering, och att konstnärer ska få betalt för den arbetstid som de lägger ned vid utställningar. Det är därför glädjande att företrädarna för alla partier svarar **Ja** på frågan **om bild- och formkonstnärer ska få betalt för sin arbetstid när de genomför utställningar på uppdrag från arrangörer som finansieras med offentliga medel**. V tycker att alla arrangörer som får statliga bidrag skall tvingas tillämpa MU-avtalet. MP vill förbättra efterlevnaden av avtalet. SD anser att avtalet även bör gälla för kommuner och regio-

ner och att det är upp till SKR (Sveriges Regioner och Kommuner) att ta fram ett sådant avtal.

Trots denna enighet om vikten av att MU-avtalet tillämpas så anser bara V, MP och SD **att det ska anslås mer pengar till utställningsarrangörer som finansieras med statliga medel för att de ska kunna betala konstnärer skäliga ersättningar vid utställningsuppdrag** (fråga 7). SD villkorar sitt **Ja**, med att anslaget måste formaliseras på ett tydligt sätt gällande vilka ersättningsnivåer som gäller. KD och M svarar **Nej** på frågan och övriga **Kanske**.

Vi anser att det är ytterst beklagligt att inte fler partier är villiga att öka anslagen för att säkerställa att bild- och formkonstnärer inte arbetar gratis eller till en alltför låg ersättning åt offentligfinansierade arrangörer.

Fråga 8-10: Gestaltad livsmiljö och offentlig konst

Den offentliga konsten är kanske ett av de mest tillgängliga konstnärliga uttryck vi har i samhället och med sin synlighet i våra gemensamma rum väcker den ofta debatt och känslor. Det engagemanget avspeglas också i partiernas svar.

På frågan **om konstnärer ska ha en uttalad roll i politikområdet "Gestaltad livsmiljö" (The New European Bauhaus) som är en viktig del i hur vi planerar våra framtida boendemiljöer** svarar 6 av 8 partier **Ja**. S vill öka möjligheterna för fler konstnärer att få offentliga gestaltungsuppdrag och uppdrag att tillsammans med arkitekter, formgivare och andra medverka i plan- och stadsutvecklingsprocesser. **MP vill utveckla politiken för gestaltad livsmiljö med regionala noder**, öka kunskap och samverkan samt anslå ytterligare medel till Statens konstråd så att fler statliga byggprojekt kan arbeta enligt enprocentsregeln och konsten komma in tidigt i planeringsprocesserna. C svarar **Kanske** och **SD svarar Nej** och påpekar att de ställer sig kritiska till Bauhaus-projektet.

Vi frågade också partierna **om det ska skrivas in i ägardirektiven för alla statliga fastighetsbolag att de skall avsätta en procent av budgeten för byggprojekt till offentlig konst?** Här får vi betydligt spretigare svar. **V svarar Kanske** men vill se "att regeringen bör utforma ett direktiv som tydliggör när och hur statliga myndigheter, verk och bolag ska tillämpa enprocentsregeln". Även MP och L svarar **Kanske** och verkar öppna för att diskutera frågan. C och KD svarar **Ja** men motiveringarna gör oss osäkra på om de har uppfattat frågan korrekt. S, M och SD är tydliga i sina **Nej**. S och M anser att enprocentsregeln är i grunden bra men avvisar förslaget om att ha det inskrivet i ägardirektiven eller att slå fast regeln i lag. SD vill att medborgare får en ökad bestämmanderätt över konstnärlig utsmyckning i offentliga miljöer, och att enprocentsmålet därför kan behövas ses över.

På frågan **om staten, för att skapa en god branschpraxis, ska utarbeta ett ramavtal för konstnärliga gestaltungsuppdrag tillsammans med Konstnärernas Riksorganisation?** svarar alla partier **Kanske**, utom SD som svarar **Nej**. V tycker det är viktigt att konstnärernas position stärks men vill se en utredning för att kunna ta ställning till ett statligt ramavtal. S vill återkomma till frågan men ser att en branschpraxis kan utvecklas. Både MP och C verkar öppna för att se över ett förslag till ramavtal och M menar att det kan vara ett sätt att gå i arbetet att se över regler som inte är anpassade till småföretag. SD är det enda parti som svarar **Nej**, med motiveringen att "ett allt för tätt samarbete mellan stat och konstnärsfack riskerar urholka principen om armlängds avstånd".

Fråga 11-13: Upphovsrätten

På de tre frågor som rör upphovsrätten ger partierna ett samstämmigt intryck. De är övervägande positiva till att **stärka upphovsrätten så att det blir lättare för bild- och formkonstnärer och andra kulturskapare att får ersättning för användande av verk**, även om de flesta vill avvakta regeringens proposition om implementeringen av DSM-direktivet i svensk lag innan de tar ställning till de upphovsrättsliga frågorna.

Alla partier svarar ändå **Ja** på frågan utom C och SD som svarar **Kanske**. L vill införa en "digital allemansrätt" för att tillgängliggöra offentlig finansierad digital information och C påpekar att ett nytt system också behöver kunna accepteras av allmänheten.

Partierna är däremot mer avvaktande till frågan **om staten bör införa en förenklad tvistelösningssmodell och stödmyndighet eller motsvarande för upphovsrättsliga frågor där den ena parten (upphovspersonen) är en enskild företagare**. Alla partierna svarar **Kanske** utom MP som svarar **Nej**.

Lika avvaktande är partierna inför frågan **om maxtaget för följerättsersättning borde höjas eller tas bort**. Här svarar alla partier **Kanske** utom L som svarar **Ja** som menar att det finns skäl att se över ersättningen även om de inte tagit ställning till någon särskild beloppsnivå. M menar att ersättningsnivåerna bör ses över regelbundet precis som när det gäller andra typer av ersättningar. S refererar till utredningen som ska titta på frågan om det kan införas en s.k. oavvislig ersättningsrätt för upphovsmän och vill invänta redovisningen av det uppdraget. Både S och MP pekar på att följerätten stärktes 2018 och MP utesluter inte att fler steg behöver tas för att stärka den ännu mer.

Fråga 14-17: Kulturella och kreativa näringar

Under denna rubrik har vi samlat frågor som rör konstnären som företagare. En fråga som vi driver är den om en enhetlig momssats på 6% för bild- och formkonst, som är en sektor där alla momssatser förekommer.

Fråga 14 lyder: **Ska momsen vara sex procent för bild- och formkonst – precis som för litteratur och teater?** Både C och L är positiva till detta. Övriga svarar **Nej** utom MP som svarar **Kanske**. Både M och SD skriver att de är för ett mer enhetligt momssystem, vilket vi tolkar som att det åtminstone finns en öppning för att förenkla momssystemet även för bild- och formområdet. MP skriver att de är öppna för att se över momssatserna.

På fråga 15: **Ska företag kunna göra direktavdrag för inköpskostnaden av konstverk, konsthantverk och unika möbler?** så är återigen C, L och MP de partier som är positiva till förslaget. Alla tre svarar **Ja** med motiveringen att det behövs fler finansieringskällor än de offentliga. MP skriver att de "vill gå vidare med en utredning som tittar på möjligheten till avdrag av investeringar i och sponsring av kultur – utan att den offentliga finansieringen minskar". KD svarar **Kanske** utan någon ytterligare motivering och övriga partier svarar **Nej** utan utförliga motiveringar. S skriver att de inte ser skatter som ett kulturpolitiskt instrument, vilket skiljer dem från t.ex. M, utan vill i stället använda statsbudgetens anslag för att främja och stödja konstnärers verksamhet.

Partierna är mer positiva till **frågan om det bör göras exportfrämjande insatser för att stärka företag inom bild- och form på en internationell marknad**. Här svarar S, MP, C, KD och M **Ja**, och övriga **Kanske**. M menar att Svensk kultur i bred bemärkelse redan i dag är viktigt i marknadsföringen av landet men att detta kan göras på ett mer systematiskt sätt, givet att det skapar bättre förutsättningar för konstnärer. MP hänvisar till KKN-utredningen 'Kreativa Sverige' och S menar att regeringen också har fokus på KKN vid exportfrämjande.

Även på fråga 17, **som handlar om ifall innovationssatsningar även skall inkludera bild- och formkonstnärers företag**, är många partier positiva. MP, C, L och M svarar **Ja** och övriga **Kanske**. Enbart SD är emot. S skriver att det kan vara motiverat och V är inte negativa men har inga direkta förslag på området. C skriver att de värnar alla småföretagares tillgång till innovationssatsningar och L menar att innovationsarbetet måste breddas till fler branscher. M vill att modern kulturpolitik bejakar på ett bättre sätt det faktum att de flesta kulturarbetare är företagare och skriver att de vill "utreda helheten".

Fråga 18-20: Socialförsäkringarna och tryggheten

När det gäller fråga 18 – **om socialförsäkringssystemet ska ge trygghet åt bild- och formkonstnärer med låga och oregelbundna inkomster, även om de har enskild firma eller kombinerar lön med inkomster av näringsverksamhet** – så är partierna ganska eniga om att något behövs göras för att socialförsäkringarna skall fungera bättre för företagare, frilansare och kombinatorer. Även KD och M, som svarat **Kanske** är positiva till att detta utreds. M kallar regelverket för "obegripligt och väldigt orättvist". Nästan alla partier hänvisar till den pågående statliga utredningen om sjukpenninggrundande inkomst (SGI-utredningen). V, S, MP, C och L har svarat **Ja** på frågan.

Inget av partierna svarar **Nej** på fråga 19: **Ska stipendier till konstnärer vara sjukpenninggrundande?** V, MP, C och SD svarar **Ja**. Övriga svarar **Kanske**. Även här hänvisar många partier till den pågående SGI-utredningen. MP skriver: "Det är viktigt att inte summan som kommer den enskilde konstnären till del minskar som en följd av en sådan reform. Anslagen till stipendierna bör därför ses över". C vill att regelverket för SGI görs om och grundas på historiska inkomster. L vill att systemen ska följa med individen och dennes förutsättningar och tycker att sjukpenningen skall vara överhoppningsbar i högre grad än idag.

Däremot är partierna mindre positiva till **frågan om A-kassereglerna ska ge utrymme för att konstnärer som företagare inte ska behöva lägga ner sin verksamhet för att få rätt till arbetslöshetsersättning**. MP är det enda parti som svarar **Ja**. SD och S svarar **Nej** och övriga **Kanske**. De flesta partier har lämnat utförliga motiveringar. S skriver att "det behövs en a-kassa som är bättre utformad utifrån dagens arbetsmarknad. ... Arbetslöshetsförsäringen behöver ge trygghet även till dem som inte har tillsvidareanställningar, såsom egenföretagare och visstidsanställda". C vill att företagare ska ha samma rätt till trygghetssystemen som anställda har och KD vill ha en allmän och obligatorisk a-kassa. Flera partier hänvisar till de undantagsregler som infördes under pandemin. M skriver att det vid exceptionella omständigheter, som under pandemin, kan "finnas skäl att göra undantag för att underlätta för företagare att överbrygga tillfälliga problem". MP går längst och skriver att de som ett minimum vill permanenta de tillfälliga regler som genomfördes under pandemin när det gäller möjligheten för konstnärer att lägga sin firma vilande och ändå få rätt till A-kassa.

Fråga 21-22: Kultur för unga

De sista två frågorna i enkäten handlar om kulturen i skolan. Frågan om **ifall minst ett estetiskt ämne ska vara obligatoriskt på gymnasiet** splittrar partierna i en tydlig höger- och vänsterfalang med några intressanta undantag.

S, V och MP svarar **Ja**, möjligen på grund av att de själva försökte genomdriva ett sådant förslag i riksdagen 2018 utan framgång. C, SD och KD svarar **Nej**, men SD påpekar att det är bra att estetiska ämnen kan väljas till och **C anser att skapande skola på sikt även ska gälla gymnasiet**. Två borgerliga partier går utanför ramen: L svarar **Ja**, men med en motivering som vi tycker är otydlig. M svarar **Kanske** med det kortfattade svaret att "Moderaterna har föreslagit en översyn av timplaner, kurs och ämnesplaner".

Den sista frågan **om alla kulturskolor ska kunna erbjuda eleverna möjlighet att välja bild- och form** är partierna uppenbart tveksamma till. M och SD svarar **Nej** med motiveringen att kulturskolan är en kommunal angelägenhet. Även C (**Nej**) och V (**Kanske**) är tydligt positiva till kulturskolans verksamhet men V menar att det behövs mer resurser innan ytterligare krav kan läggas på kulturskolorna och C menar att verksamheterna måste kunna anpassas efter skolornas möjligheter. Även S och L svarar **Kanske**. Det finns några intressanta förslag i motiveringarna. **L har t.ex. tagit ställning för ett förslag om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum för musik- och kulturskolan. Längst går MP, som också är det enda parti att svara Ja, som inte bara vill stärka och permanenta kulturskolestödet utan också inrätta en kulturskolelag för att säkra ökad kvalitet och breddat utbud i kulturskolan.**

Bilaga 1: Följebrev:

Konstnärernas Riksorganisation är en intresseorganisation som företräder drygt 3 400 professionella bild- och formkonstnärer (bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare) i Sverige. Inför riksdagsvalen bedriver vi ett gransknings- och kommunikationsarbete kring kultur- och konstnärspolitiska frågor. Vi vill bidra till att våra medlemmar och en konst- och kulturintresserad allmänhet får bättre kunskap om kulturpolitiken och uppmärksamma riksdagspartierna på de särskilda utmaningar som våra medlemmar står inför.

Många av våra medlemmar är nyfikna på partiernas åsikter i en mängd olika frågor och därför har vi tagit fram en enkät som vi skickar till alla riksdagspartierna. Enkäten består av 22 snabba ja/nej/kanske-frågor. Välj ett av tre svarsalternativ på varje fråga – Ja, Kanske, Nej – utifrån vad som bäst speglar ditt partis åsikt. Ni kan sedan motivera eller kommentera ert svar i rutan bredvid om ni så önskar.

Partiernas svar på enkäten kommer att utgöra grunden för en interaktiv kulturpolitisk valkompass som vi publicerar på en särskild kampanjhemsida där besökarna kan jämföra sina åsikter med partiernas. Dessutom kommer enkätsvaren att kommuniceras till dagspress, i sociala medier och våra andra mediekanaler samt i medlemsutskick.